

Astmi og streita

Bandarískir vísindamenn hafa rannsakað hvort streita foreldra geti haft áhrif á viðkvæmni barna fyrir loftmengun og þannig stuðlað að þróun astma.

„Mögulegt er að samhengi sé á milli streitu foreldra og þróun astma í börnum. Vandinn við slíkar rannsóknir er að það er snúið að skilja á milli streitu og annarra þátta. Fólk sem þjáist af streitu reykir oft meira en aðrir og stendur veikt félagslega. Reynt hefur verið að rannsaka streitubáttinn einangrað en það er ekki auðvelt að leiðrétta fyrir öllum hinum þáttunum,” segir Knut Øymar, prófessor við barnadeild háskólasjúkrahússins í Stafangri.

Margir áhættuþættir

Vísindamennirnir fundu alls 2.497 börn á aldrinum fimm til níu ára án astma og fylgdust með þeim í þrjú ár. Sú streita sem foreldrarnir töldu sig búa við var skráð á spurningablöð og loftmengun á staðnum var mæld. Einnig var tekið tillit til þess hvort mæðurnar hefðu reykt á meðgöngu. Niðurstaðan var sú að umtalsvert meiri líkur eru á því að börn, sem alast upp við mengað loft, þrói með sér astma ef foreldrarnir búa við mikla streitu.

Øymar segir að það liti út fyrir að streita sé einn af mörgum þáttum sem hefur áhrif á þróun astma hjá börnum en að myndin sé flókin og að um sé að ræða marga samverkandi áhættuþætti. Streita móður bæði fyrir og eftir fæðingu virðist geta haft áhrif. Rannsóknir á ofnæmisandefnum í naflastrengsblóði sýna meðal annars að hinar ýmsu tegundir streitu hjá móður geta haft áhrif á ónæmiskerfi barnsins strax í fæðingu.

Hann leggur áherslu á að ekki sé sjálfkrafa hægt að færa niðurstöður bandarískra rannsókna yfir á norskar aðstæður.

„Það er ekki gott að segja að hvaða marki þetta á við hjá okkur, það ræðst til dæmis af því hvernig maður skilgreinir astma og um hvaða aldurshópa er að ræða. Niðurstöðurnar eru í samræmi við fjölda annarra rannsókna

sem sýna fram á að streita foreldra getur haft áhrif á bæði líkamlega og andlega heilsu barns. Streita hefur til dæmis áhrif á kortisólsvörun barna og það gæti verið ein af skýringunum á mögulegum tengslum astma og ofnæmis,” segir Knut. „Margir og mismunandi þættir verka saman við þróun ekki-atópísks astma og hinir mismunandi hópar samfélagsins geta fengið mismunandi gerðir astma og á mismunandi stigi. Allt bendir þó til þess að árangursríkast sé að koma í veg fyrir þróun astma með því að tryggja barni sem best uppvaxtar-

og ofnæmi,” segir Løvik.

Bæði astmi og ofnæmi hafa aukist umtalsvert í Noregi undanfarna áratugi.

„Það er erfitt að nefna nákvæmar tölur um aukninguna, það ræðst algjörlega af skilgreiningum og viðmiðum hverju sinni, en flestir eru þó sammála um að um sé að ræða tvöföldun. Ofnæmi tók að aukast mjög að aflokinni seinni heimsstyrjöld, a.m.k. í Bandaríkjunum, en astmi tók fyrir alvöru að aukast á áttunda og níunda áratug. Nýlegar

evrópskar rannsóknir benda þó til þess að það dragi úr aukningunni,” segir Løvik.

Hann leggur áherslu á að margt sé enn á huldu hvað varðar ástæður astma og ofnæmis.

„Það liggur ljóst fyrir að ákveðnir erfðafræðilegir þættir gera að verkum að fólk er meira og minna næmt fyrir vandanum og þá hefur umhverfið úrslitaáhrif. Um er að ræða marga þætti en ekki er vitað hverjir skipta þar mestu eða hvers vegna.

Þegar múrinn féll í Þýskalandi kom í ljós, öfugt við það sem haldið hafði verið, að astmi og ofnæmi var tvöfalt algengari í Vestur-Þýskalandi en fyrir austan múrinn. Það sama á við um bæði Eystrasaltslöndin og Kína og því er hægt að spauga með að kommúnisminn verndi fólk gegn astma og ofnæmi,” segir Løvik.

„Í alvöru talað þýðir þetta þó að tíðni astma og ofnæmis er augljóslega nátengt lífsstíl fólks. Það er engu líkara en að þetta sé gjaldið sem við greiðum fyrir að vera jafn vel efnum búin og heilsuhraust og við erum. Það virðist þó engu að síður líka vera tilhneiging til hárrar tíðni astma hjá fátækari hópum samfélagsins og í svörtu fátækrahverfunum í Bandaríkjunum er tíðni astma allt að 30-40%, það sem kallað er miðborgarastma,” segir Løvik.

skilyrði og stuðla að góðri geðheilsu þess. Ýmir þættir eru óheppilegir, til dæmis mengun, streita og offita, en aðrir eru fyrirbyggjandi, til dæmis hreyfing og góð næring.”

Ástæður langt frá ljósar

Martinius Løvik er prófessor og forstöðumaður umhverfisofofnæmisdeildar við Folkehelseinstituttet í Noregi og veit vel að streita getur stuðlað að þróun astma, bæði óbeinlínis með aukinni viðkvæmni fyrir t.d. loftmengun og líka beinlínis.

„Streitan eykur í sjálfu sér hættuna á því að þróast með sér astma og ofnæmi því fólk er viðkvæmara undir áhrifum streitu. Það hefur fengist staðfest í rannsóknum í meðal annars Þúertóríkó og Bandaríkjunum að séu börn beitt ofbeldi og líði illa, aukast líkur á því að þau þrói með sér astma